

14/01/2024
ד' שבט תשפ"ד

לכבוד
חברי וחברות הממשלה

שלום רב,

הנדון: קריאה להקמת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית בהצעת המחליטים

הרינו לפנות אליכם בהמשך לפרסום טיוטת הצעת המחליטים מיום 10/1/2024, אשר מציעה בסעיף 17 בפרק "הגברת יעילות ממשלתית וריכוז סמכויות ותחומי פעולה בעבודת הממשלה" להכפיף את המוסד לבטיחות וגיהות (להלן: "המוסד") למינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית (להלן: "המינהל"), ומבהירים שהמהלך המתואר בטייטה מטעה בתיאור המלצת דו"ח ועדת אדם ודו"ח מבקר המדינה, ומבקשים שהאיחוד המוסדי ייעשה רק במסגרת מהלך להקמת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית ורפורמה אמיתית להבטחת שלום העובדים והעובדות.

1. על פי הערכות ארגון הבריאות העולמי (WHO) שיעור הנפטרים ממחלות תעסוקתיות עומד על בין 1,200-800 עובדים לפחות אשר מתים בישראל בכל שנה¹, נוסף על ההרוגים בתאונות עבודה². כמו כן, על פי הערכות משרד הבריאות שיעור הנפגעים בגין חשיפתם לגורמי סיכון בעבודתם עומד על מעל 100,000 מקרים חדשים בשנה.

2. דו"ח הוועדה הציבורית לקידום הבטיחות בעבודה והבריאות התעסוקתית במדינת ישראל (להלן: "דו"ח ועדת אדם") העריך כבר בשנת 2014 שעלות המחלות התעסוקתיות ותאונות העבודה למשק עומדת על למעלה מ-10 מיליארד שקל לשנה. עשור לאחר מועד פרסום הדו"ח, ולאור הגידול בהערכות על נפגעים ומתים ממחלות תעסוקתיות בישראל, יש להניח שהעלות למשק גבוהה יותר היום.

3. לאור זאת, ועדת אדם המליצה כבר בשנת 2014 על הקמת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית שתיבנה על בסיס איחודם של המוסד, המינהל ובסיוע תקציבי הפעולה המונעת וקרן "מנוף", בלא עלות תקציבית נוספת. לצד הרשות תמונה ועדה מייעצת מנציגי הממשלה, המעסיקים, העובדים והאקדמיה, ותפקידה יהיה לייצג את מכלול המעורבים בנושא הבטיחות והבריאות התעסוקתית. למען הנוחות, דו"ח ועדת אדם מצורף כנספח.

4. המוסד אמון היום בין היתר על תחום המניעה, ומפתח הדרכות לעובדים, מקיים סקרים, מקיים הדרכות באמצעות מדריכים ברחבי המדינה, פועל להנגשת מידע והסברה ועוד. ועדת אדם המליצה על איחוד המוסד והמינהל תחת רשות לאומית מקצועית לבטיחות ובריאות תעסוקתית – ולא באמצעות הכפפת האחד לאחר – מתוך הבנה שרשות לאומית תהווה גורם מקצועי ומומחה אשר יוכל לקדם את הנושא בצורה המיטבית. כפי שצוין בדו"ח ועדת אדם, "היעדרה של תמונה כוללת וברורה על מצב הבטיחות והבריאות במשק הישראלי מטיל חסם כבד על יכולת המדינה לזהות את התהליכים ולנהל את התחום בצורה אפקטיבית ומיטבית."

5. המהלך המוצע בטיטת הצעת המחליטים להכפפת המוסד למינהל מבלי שיש תוכנית סדורה שהזמן גרמא (תחומה בזמן), ומבלי שהמהלך נעשה במסגרת תהליך רחב יותר של הקמת רשות לאומית מקצועית ומכון מחקר על פי המלצת דו"ח ועדת אדם, עלול לגרום ליותר נזק מתועלת, בין היתר מהטעמים הבאים:

א. המהלך הנוכחי יוביל בהכרח למבנה היררכי בין שני הגופים שחותר תחת כוונת דו"ח ועדת אדם. אכיפה ומניעה צריכים להיות באותו מעמד, ולהיבנות על מחקר אמין ונתונים מבוססים לסיוע בחקיקה יעילה;

ב. הכפפת המוסד למינהל ולמפקחים תוריד בסדר העדיפות את המחקר והפיתוח של נושאי הגיהות והבריאות התעסוקתית למרות ההערכות הבינלאומיות ובמשרד הבריאות על תחלואה תעסוקתית גבוהה בישראל;

ג. הכפפת הגוף היחיד אשר עוסק בחינוך והדרכה מתוקף תפקידו, לגוף אשר אמון על אכיפה צפוי להוביל להדרכות אשר עיקרו יהיה הימנעות מענישה על פני חינוך לבריאות תעסוקתית ולבטיחות, יהפוך למעשה את מדריכי המוסד למפקחים נוספים ולשלוחה של זרוע האכיפה, ויגרום למחיקה דה פקטו של המוסד והפסקת הפעילות החשובה המתבצעת היום לחינוך ולמניעת פגיעה במקומות העבודה;

ד. ביצוע ההכשרות וההדרכות שמבוצעות היום על ידי הגוף שאמון על אכיפה עלול להוביל לסביבת למידה לקויה וחוסר שיתוף פעולה במקומות עבודה, לפגיעה באפקטיביות ההדרכות, ולמנוע שינוי אמיתי בתרבות הניהולית במקום העבודה אשר יבטיח הגנה מיטבית לעובדים.

¹ "סקר בריאות תעסוקתית ישראל 2022", ד"ר לליב אגוזי, המוסד לבטיחות וגיהות.
² דו"ח קו לעובד סיכום שנת 2023 בבטיחות בעבודה.

6. מכאן עולה, שלא רק שטיוטת הצעת המחליטים מטעה בתיאור המלצות דו"ח ועדת אדם – שכן הועדה לא המליצה על הכפפת המוסד למינהל ואיחודם במתכונת שמציעה טיוטת הצעת המחליטים – אלא שאימוץ הצעת המחליטים במתכונת הנוכחית עלול לגרום לנזק רב ויש לה חסרונות למכביר שמחייבים מחשבה מחדש ודיון ענייני, בטרם קבלת החלטה נמהרת שלא תועיל אלא עלולה רק תזיק.

7. לאור זאת, **אנו פונים אליכם בבקשה לדרוש שהאיחוד בין המוסד למינהל ייעשה במסגרת הקמת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית ובמסגרתו מיסוד מכון מחקר לבריאות העובד ולבטיחות ומינוי ועדה מייעצת לייצוג מכלול המעורבים בנושא הבטיחות והבריאות התעסוקתית – ולא באמצעות הכפפת גוף אחד לשני מבלי לבצע שינוי אמיתי ויסודי במבנה הארגוני של המינהל ושל תחום הבטיחות והבריאות התעסוקתית בישראל.**

8. ההשקעה של מדינות ה-OECD כמו ארצות הברית, פינלנד או נורבגיה בתחום הבטיחות והבריאות התעסוקתית היא גבוהה, וקיימים בהם מוסדות לאומיים – מקצועיים – כדוגמת מכון או רשות לאומית לבריאות העובדים ובטיחותם. ראוי ונכון שמדינת ישראל תצטרף למדינות אלו אשר פועלות מזה עשורים באופן אפקטיבי לקידום בריאותם של העובדות והעובדים. כאמור, יישום המלצת דו"ח ועדת אדם והקמת רשות אינה כרוכה בעלות תקציבית נוספת, אך מהווה מהלך נכון מקצועית, יותר מאשר הכפפת המוסד למינהל.

9. טיוטת הצעת המחליטים מהווה הזדמנות לקידום רפורמה אמיתית למניעת המשך הפגיעה בחיי העובדים והעובדות בישראל – אך לשם כך יש לתקן את הצעת המחליטים כך שיובהר שהאיחוד בין המוסד ובין המינהל יהיה רק באמצעות הקמת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית אשר תהווה גורם מקצועי, עצמאי, עם ועדה מייעצת ומכון מחקר אשר יאפשרו גיבוש מדיניות מושכלת ומבוססת נתונים, ולא ייבלע במגוון הנושאים האחרים בהם עוסק משרד העבודה.

בכבוד רב, על החתום,

מר ניר ינושבסקי,
סגן הנשיא ויו"ר אגף הבנייה,
התאחדות הקבלנים בוני הארץ

ד"ר חיים כהן,
רופא תעסוקתי ויו"ר המועצה
הלאומית לבריאות העובד

עו"ד דיאנה בארון,
מנהלת מדיניות ציבורית,
קו לעובד, ובשם הקואליציה
לקידום בריאות תעסוקתית

מר ארז מימון,
דירקטור וראש תחום בטיחות,
גהות וסביבה, פאהן קנה ניהול
בקרה בע"מ - Grant
Thornton Israel
(לשעבר מפקח עבודה ראשי
בזרוע העבודה)

ד"ר לליב אגוזי,
מנהלת מחלקת המחקר,
המוסד לבטיחות וגיהות

עו"ד רוני שדה,
יו"ר לשכת ממוני הבטיחות
בישראל, מקצוענים זה אנחנו

ד"ר אשר פרדו,
חוקר בכיר במוסד לבטיחות
וגיהות ומתמחה בגהות
תעסוקתית

פרופ' נדב דוידוביץ'
מנהל בית הספר לבריאות
הציבור, אוניברסיטת בן גוריון
ויו"ר פורום בריאות הציבור

מר יאיר גולן,
(אלוף במיל') לשעבר סגן שרת
הכלכלה והתעשייה

ד"ר נילי בורוכוב גרינברג,
מומחית בגיהות ובריאות
תעסוקתית-סביבתית
והגהותנית הראשית, צה"ל

מר עודד בר מעוז,
(אלי"מ במיל') לשעבר קצין
בטיחות ראשי בצה"ל

מר אייל לוי,
בשם האגודה הישראלית
לארגונומיה ולגורמי אנוש

ד"ר יוהנה גייגר,
יועצת ארגונומית בכירה

מר אסף אדיב,
מנכ"ל, ארגון העובדים מען

מר איתן מאירי,
פסיכולוג תעסוקתי מומחה

ד"ר מרגנית אופיר-גוטלר,
מתנדבת, קו לעובד